

ПОЛУДНЕВІНЬ ЯРОСЛАВА ДЖОГАНІКА

Хтось із мудрих влучно спостеріг: мить, буває, видається вічністю, і немає нічого більш сталого, як тимчасовість... Коли двадцять літ тому обдарований філолог-славист Ярослав Джоганик перетинав словацько-український кордон, то навряд чи підозрював, скільки всього, дивовижного і непізаного, приготувала для нього загадлива доля. І коли автобус “Пряшів-Ужгород” проїжджав проспектом Свободи зразка 90-х, від якого так і віяло закутковою провінційною совковістю, молодому спеціалістові з жахом подумалося, що більше року-двох навряд чи тут витримає... І не снилося, і не думалося-не гадалося, що насправді перетнув вічнозелену браму у новий світ. У світ, де на нього чекають любов і визнання, вдячність і шана, і море вірних друзів, колег, з якими, як писав поет, доведеться розділити “і біль утрат, і радість перемог”... І сивочолий Ужгород, який спочатку так розчарував, дуже скоро стане другою домівкою...

Народився Ярослав Джоганик 23 лютого 1964 року у мальовничому східнославацькому селі Куримка. Цей благодатний край подарував людству багатьох визначних особистостей: чого варта лишень славна будительська генерація – Олександр Духнович, Олександр Павлович, Адольф Добрянський, Анатолій Кралицький... Чи не менш шляхетних, іменитих сучасників, багатьох із яких доля розкидала по всьому світу...

У міру особистісного дозрівання у допитливому юнакові проростало й усвідомлення власної причетності до Краю з іменем, плекалося почуття гордості за людей, що творили (і творять) його самобутню історію та культуру. Тому й не дивно, що після закінчення Свидницької гімназії Ярослав Джоганик стає студентом українського та словацького відділення філософського факультету Пряшівського університету: саме тут зможе глибше пізнавати рідне, лемківське, простежувати культурні надбання свого народу не тільки в контексті загальноукраїнському чи словацькому, але й у всеслов'янському, європейському, світовому.

Залюбленість у слово, в літературу, здатність творчо мислити й аналізувати привели Ярослава Джоганика до аспірантури: молодий учений береться за дослідження художніх цінностей української прози Словаччини, докладно вивчає доробок таких знакових митців, як Іван Мацинський, Єва Бісс, Іван Яцканин, Надія Вархол, Степан Ганущин, Ілля Галайда та ін. Наполеглива праця згодом дає плоди, а блискучий захист дисертації “*Kontextovost' umeleckých hodnôt ukrajinskej prózy na Slovensku*”, що проходив в Університеті ім. Коменського у Братиславі, приносить автору вчений ступінь кандидата наук.

Переломним у житті Ярослава Джоганика став 1994 рік: за направленням Міністерства освіти Словацької Республіки у статусі лектора словацької мови і культури він прибуває до Ужгородського університету. Саме тут, на базі кафедри загального і слов'янського мовознавства, з ініціативи відомого вченого, професора Павла Чучки відкривається перше в Україні відділення словацької філології. Ярослав Джоганик з головою занурюється в роботу, адже починати доводилося, як кажуть, на голій стерні. Свідки становлення відділення словакистики досі не можуть надивуватися, як одержимо, самовіддано, жертвовно, не покладаючи рук, молодий лектор узявся налагоджувати життєдіяльність новоствореного осередку.

Уже в перші роки функціонування відділення студентам, аспірантам та викладачам неодноразово вдавалося побувати на включеному навчанні у Пряшівському університеті, на курсах словацької мови і культури у Літній школі SAS, що діє при Університеті ім. Коменського у Братиславі, на курсах словацької мови при Методичному центрі Університету ім. Матея Бела в Банській Бистриці, на ознайомчих практиках у різних куточках Словаччини тощо. Зусиллями Я.Джоганика щороку поповнювалися бібліотечні фонди зі словакистики, з'явилися відео- і фонотека, інше модерне технічне обладнання...

Поза сумнівом, що не останню роль у розбудові відділення (а згодом – і кафедри) відіграв власне людський фактор – харизма лектора. Для студентів (на європейський лад) пан Ярослав – знаючий, креативний, вимогливий, безапеляційний і безкомпромісний викладач на заняттях, тоді як поза парами – справжній улюбленець, людина з фантастичним почуттям гумору, футболіст, незмінний “герой” дружніх шаржів на Днях філолога та інших студентських культмасівках, старший

побратим і наставник. Для колег – чудовий фахівець, що ніколи не відмовить у консультації, пораді, допомозі, щира людина з відкритою душею і надійним плечем. Кожен член кафедри давно підкуплений його специфічними жартами, вчарований голосом, що може стати окрасою професійного хорового колективу. А ще всі кафедри гуртом підсажені на фірмову страву Я.Джоганика – капусняк, без якого весняний семестр явно вважатиметься неповним.

Хоч у лекторській службі час від часу відбувається перезмінка, колектив цього не відчуває і не помічає: Ярослав Джоганик був, є і буде членом кафедри словацької філології. Адже як викладач, методист, науковець формувалася і зростає саме тут, саме з цим колективом. А вже набутим досвідом ділився згодом з іншими, працюючи у різні роки чи то доцентом, заступником декана з наукової роботи в Університеті ім.М.Бела в Банській Бистриці, чи викладаючи екстерно словацьку мову та літературу на кафедрі слов'янської філології Львівського національного університету ім.Івана Франка тощо.

Багатою і плідною є навчально-методична та наукова робота Я.Джоганика. В його активі – низка розроблених дисциплін мовознавчого та літературознавчого циклу, ряд спецкурсів, такі навчальні видання, як *“З історії словацької літературної критики”*, *“Іван Краско і поезія словацького модернізму”*, *“Актуальні питання словацької літератури”* та ін. Яскравою подією у слов'янському світі став вихід підручника для студентів вищих навчальних закладів *“Словацька мова”* (2008) / *“Словацький язык”* (2010), виданого Я.Джогаником у співавторстві з багаторічним завкафедрою словацької філології, професором УжНУ Світланною Пахомовою. Про його якість, значущість та потрібність свідчить бодай факт, що наклад книжки розійшовся за лічені тижні.

Щодо наукової роботи, то до сфери зацікавлення Ярослава Джоганика входить передусім українська література Пряшівщини та Закарпаття. Але вчений досліджує також словацько-українські літературні взаємини, простежує актуальні питання сучасної словацької літератури, відслідковує нові тенденції в галузі художнього перекладу тощо. Це засвідчують десятки наукових статей, надрукованих у фахових українських та закордонних виданнях. Ось назви окремих студій: *“Естетичні кореляції художнього образу в поезії Федора Лазорика”*, *“Універсальність естетичних та моральних кодів поезії Зореслава 20–30-х років”*, *“Український компонент в літературній критиці итурівського періоду”*, *“Сучасна українська література у Словаччині: дискурс часу та естетики”*,

“Біблійні архетипи як естетичні та семантичні знаки української літератури Словаччини”, *“Люзія дотуку як основна епічна концепція Єви Бісс”* тощо. Сучасній українській прозі Словаччини присвячена і монографія *“Епічні імпресії”* (2006), яка здобула схвальні відгуки по обидва боки кордону. Прозрадімо, що готове до друку й друге монографічне видання з ґрунтовним аналізом прози провідного українського письменника Словаччини Івана Яцканина.

Крім того, Я.Джоганик – активний учасник (а часто – й співорганізатор) багатьох наукових конференцій, що проводяться як в Україні, так і за кордоном, міжнародних круглих столів, форумів, семінарів, конгресів тощо. Разом з професором С.Пахомовою він є відповідальним редактором наукового збірника *“Studia Slovakistica”*, членом редколегії культурно-мистецького та публіцистичного часопису українців Словаччини *“Дукля”* та ін. Учений є науковим консультантом і керівником дисертаційних досліджень зі словацької літератури, офіційним опонентом на захистах кандидатських дисертацій і под. А ще Ярослав Джоганик – член Спілки українських письменників Словаччини, голова та член комісії словацького Літературного фонду з присудження премії ім.Івана Франка за авторський твір українською мовою. Цікаво, що Ярославові Джоганику довелося попрацювати і в царині художнього перекладу: його перу належить словацька інтерпретація збірки інтимної лірики О.Смика *“Два тіла... Дві душі...”* (2005).

Науковець уважно й сумлінно відстежує сучасний літературний процес України та Словаччини, жваво реагує на появу нових імен та нових книг, що засвідчують численні відгуки та рецензії в періодиці, виступи в теле- та радіоефірах. Жоден літературний вечір, жоден культурно-мистецький захід кафедри словацької філології не обходиться без участі Ярослава Джоганика. Можна лише позаздрити і повчитися вмінню бути завжди на хвилі нових віянь і, що головне, робити все якісно і фахово.

Ювіляр Ярослав Джоганик – у науково-творчій дорозі. Нехай яскраве полудневе сонце надовго затримається на його небосхилі. Нехай буде благодатним, щедро позолотить і всі починання, і добрі справи. Десь звідти, з небесної високості, за сином спостерігають і батьки, радіючи за його успіхи і здобутки, застерігаючи й оберігаючи від недоброго ока та необачних вчинків. Тішаться, що родина Джогаників розростається – в ювілейний рік Ярослав став дідусем крихітного, тендітного створіння на ім'я Аделка. А значить – і відповідальності, і приємних турбот додасться. І зупинитися на перепочинок просто ніколи.

Тетяна Ліхтей,

к.ф.н., доцент кафедри словацької філології ДВНЗ «УжНУ»